

Мельник Роман Володимирович, доцент кафедри цивільного, господарського, кримінального права та правоохоронної діяльності інституту права та суспільних відносин університету «Україна», кандидат юридичних наук

ОГЛЯД ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Контрабанда зброї та боєприпасів, а також їх компонентів є елементом ескалації конфліктів між країнами або всередині держав, що уможливорює протиправну діяльність різноманітних незаконних збройних формувань (терористичні та диверсійні угруповання на Сході України). Контрабанда зброї може передбачати як незаконну передачу або витік матеріалів, технологій і компонентів, пов'язаних зі зброєю масового ураження (ЗМУ), так і незаконне постачання, торгівлю й крадіжку звичайних озброєнь, що є злочином уже на стадії підготовки. Водночас обізнаність уповноважених державних органів України щодо правових механізмів і проблем протидії незаконному обігові зброї та боєприпасів як однієї з форм транснаціональної злочинності вкрай обмежена.

Національна поліція України, Служба безпеки України, Прикордонна служба України та інші силові структури вживаються комплекс організаційних і практичних заходів, спрямованих на протидію незаконному потраплянню легкого озброєння та стрілецької зброї (ЛОСЗ) з районів проведення антитерористичної операції (АТО) в Україні та інших держав.

З метою профілактики та перекриття каналів постачання вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухівки із зони проведення антитерористичної операції було посилено патрулювання залізничних вокзалів, автовокзалів, аеропортів за маршрутами виїзду із зони проведення АТО, а також контроль на блокпостах щодо недопущення проникнення на територію інших регіонів держави учасників незаконних збройних формувань та транспортування засобів ураження.

На території України відбуваються місячники добровільної здачі зброї. Працівниками поліції постійно проводиться профілактична та роз'яснювальна робота серед населення (у 2016 році це вже позитивно вплинуло на зміну криміногенної обстановки в країні).

Президент П. Порошенко на нараді із представниками силових структур ще в липні 2014 року наголосив на необхідності активної протидії незаконному обігу зброї в Україні.

У Рішенні Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні» від 6 травня 2015 року, яке введено в дію Указом Президента України від 16 червня 2015 року № 341/2015 [1] зазначено, що з метою недопущення загострення криміногенної ситуації в окремих регіонах України, мінімізація впливу відповідних загрозливих чинників на національну безпеку, підвищення ефективності захисту прав і свобод громадян необхідно активізувати боротьбу зі злочинністю, пов'язаною насамперед із бандитизмом, діяльністю незаконних збройних формувань, незаконним обігом вогнепальної зброї та інших засобів ураження, бойових припасів, вибухових речовин, посилити координацію у цій сфері.

Нині активно ведеться робота щодо прийняття Закону України «Про зброю» та вдосконалення національного законодавства у частині відповідальності за злочини, що пов'язані з незаконним обігом зброї.

Верховна Рада України від 18 трав. 2017 року № 2052-VIII внесла зміни до ст. 201 КК України [2], установивши відповідальність за контрабанду основних складових частин і компонентів вогнепальної зброї викрадення, привласнення, вимагання, незаконне переміщення, зберігання, придбання, передачу чи збут, а також ремонт реактивної, ракетної, запалювальної зброї та гладкоствольної мисливської зброї, основних частин і компонентів вогнепальної зброї.

Національна поліція України розробила проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення меж відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, бойових припасів», а саме (зміни до ст. 190, 194, 195 КУпАП та ст. 262, 263, 263-1 КК України), а також за викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем основних складових частин і компонентів вогнепальної зброї, а також реактивної, ракетної та запалювала зброї (зміни до ст. 410 КК України).

Згідно з Постановою пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 3 червня 2005 року № 8 п/7, умисне незаконне переміщення через митний кордон України без спеціального дозволу, який надають в установленому відповідними нормативними актами порядку, історичних і культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боєприпасів (окрім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) [3], а також стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України, є контрабандою і передбачає кримінальну відповідальність незалежно від способу переміщення, вартості чи розміру предмета цього злочину.

Відповідно до п. 16 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», районними радами затверджується Комплексні програми профілактики злочинності в районі на 2016–2020 роки, де визначено порядок проведення оперативно-профілактичних відпрацювань населених пунктів, ринків, вокзалів, розважальних закладів, місць масового перебування громадян; оперативно-профілактичних операцій з метою активізації роботи щодо вилучення з незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухових речовин, виявлення та перекриття стійких каналів

їх нелегального надходження, передусім із районів проведення антитерористичної операції, викраденої з арсеналів Збройних сил України тощо.

У Протоколі проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових і компонентів, а також боеприпасів до неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй (ООН) проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятий 31 травня 2001 року в м. Нью-Йорк, до якого Україна приєдналася 2 квітня 2013 року, зазначено, що незаконне виготовлення та обіг вогнепальної зброї, її складових і компонентів, а також боеприпасів до неї завдають шкоди безпеці кожної держави і регіону загалом, створюючи загрозу для благополуччя народів, їх соціально-економічного розвитку, права на мирне життя. Статтею 3 в Протоколі визначено поняття «незаконний обіг» – увезення (вивезення), придбання, продаж, доставка, переміщення або передача вогнепальної зброї, її складових і компонентів, а також боеприпасів до неї з території або територією однієї держави-учасниці на територію іншої держави-учасниці, якщо будь-яка із зацікавлених держав-учасниць не надає дозволу на це згідно з положеннями цього Протоколу або якщо вогнепальна зброя не має маркування, нанесеного відповідно до ст. 8 цього Протоколу.

З початку березня 2017 року в Україні проходить міждержавна цільова оперативно-профілактична операція (EUBAM) за участі правоохоронних та інших органів України, Республіки Молдова, Румунії та інших прикордонних до України країн ЄС, що спрямована на виявлення та перекриття каналів контрабандного переміщення засобів ураження. В операції задіяні підрозділи Національної поліції, Державної прикордонної служби, Служби безпеки України, Державної фіскальної служби та Державної інспекції ядерного регулювання України.

Одним із перспективних напрямів є співпраця силових структур України з Євросоюзом, необхідність якої зумовлена поширенням фактів контрабандного ввозу незареєстрованої вогнепальної зброї та основних номерних частин такої зброї до України. Оперативний доступ до обліків зброї країн ЄС надасть можливість вживати більш ефективних заходів щодо припинення діяльності злочинних угруповань, які займаються контрабандним переміщенням зброї через кордон України.

Список використаних джерел

1. Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні» від 6 трав. 2015 р., яке введено в дію Указом Президента України [Електронний ресурс] : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 черв. 2015 р. № 341/2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/341/2015>. – Назва з екрана.

2. Про внесення зміни до статті 201 Кримінального кодексу України [Електронний ресурс] : внесення змін до ст. 201 Кримінального кодексу України щодо криміналізації контрабанди частин вогнепальної зброї України від 18 трав. 2017 р. № 2052-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2052-19>. – Назва з екрана.

3. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил, умисне незаконне переміщення через митний кордон України без спеціального дозволу, який надається в установленому відповідними нормативними актами порядку, історичних і культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боеприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) [Електронний ресурс] : Постанова пленуму Верховного суду України від 3 черв. 2005 р. № 8. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05>. – Назва з екрана.